

KOMMERSIALISERING AV FORSKNING

Rapport, mandat punkt 2 og 3

SAMMENDRAG

Hensikten med rapporten er å komme med forslag til alternative virkemidler og stimuleringsordninger som kan støtte UH-institusjonenes arbeid med kommersialisering og kunnskapsoverføring, samt gi forslag til hvordan sektoren kan løfte kultur, kapasitet og kompetanse for kommersialisering og kunnskapsoverføring internt på institusjonene.

Ifølge NIFU (2022) strever forsknings- og utdanningsinstitusjonene (FoU-institusjonene) med å «integre kommersialisering på en god måte i sin overordnede virksomhet». Hvide og Jones (2018) viser et fall på 50 pst. i antall patenter og oppstartsselskaper i Norge etter fjerning av lærerunntaket.

Arbeidsgruppen etterlyser et skifte som bidrar til vesentlig mer samskaping blant aktørene for å maksimere verdiskaping fra forsknings- og innovasjonsresultater til nytte for samfunnet.

Arbeidsgruppe for
kommersialisering

UHR Universitets-
og høgskolerådet

INNLEDNING OG MANDAT

Universiteter og høyskoler (UH) har ifølge Universitet- og høyskoleloven¹ et bredt formål eller samfunnsoppdrag i form av forskning, utdanning, innovasjon og formidling. Det brede samfunnsopdraget er også tydelig formulert i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2023-2032².

Høsten 2023 besluttet UHR-innovasjon arbeidsutvalg å etablere en egen arbeidsgruppe for kommersialisering og kunnskapsoverføring. Arbeidsgruppen har bestått av følgende personer: Hilde Irene Nebb, UiO (leder). Ann Camilla Krogh, UiA. Jan Halsetbakk Hassel, NTNU. Inger Lin Uttakleiv Ræder, UiT, Troels Gyde Jacobsen, UiS. Øyvind Midtbø Berge, Høgskolen på Vestlandet. Steinar Kristoffersen, Høgskolen i Molde – Vitenskapelig høgskole i logistikk. Silje K. Jansen, UiO (sekretariat).

ARBEIDSGRUPPENS MANDAT

«UHR-Innovasjon AU setter med dette ned en arbeidsgruppe på kommersialisering av forskning. Arbeidsgruppen arbeider på oppdrag fra arbeidsutvalget i henhold til UHRs retningslinjer for Strategiske enheter, og skal ha som hovedoppgave å utarbeide forslag på UHRs innspill til hvordan FORNY-ordningen bør videreutvikles med nye søknadskriterier og innordning gjeldende fra og med 2025.

Gruppen skal også komme med forslag til alternative incentiver, virkemidler og innordninger som kan støtte institusjonenes arbeid med kommersialisering og kunnskapsoverføring, samt gi forslag til hvordan institusjonene kan løfte kultur, kapasitet og kompetanse for kommersialisering og kunnskapsoverføring internt på institusjonene. Arbeidsgruppen bør ta utgangspunkt i UHRs innspill til denne omleggingen som ble vedtatt av styret høsten 2022. Arbeidsgruppen får følgende mandat:

1.Arbeidsgruppen skal utarbeide forslag til hvordan tidlig fase teknologioverføringsmidler fra Forskningsrådet bør innrettes som en permanent ordning fra og med 2025. Dette arbeidet må koordineres i henhold til innspillsprosessen som legges opp i Forskningsrådet, som foreløpig er planlagt lagt til høsten 2023.

2.Arbeidsgruppen skal komme med forslag for hvordan virkemidlene for kommersialisering av forskning i UH sektoren bør videreutvikles og eventuelt komme med nye forslag til virkemidler/innordninger som kan løfte dette arbeidet. Det er også ønskelig at arbeidsgruppen foreslår virkemidler for kunnskapsoverføring utover kommersialisering. Dette arbeidet bør koordineres mot forskningssystemmeldingen, hvor en innspillsrunde planlegges høsten 2023.

3.Arbeidsgruppen skal utarbeide anbefalinger for hvordan institusjonene kan løfte kultur, kapasitet og kompetanse på kommersialisering og kunnskapsoverføring.

I tillegg til det overnevnte mandatet kan arbeidsutvalget og sekretariatet konsultere arbeidsgruppen i andre politiske saker hvor arbeidsgruppen kan være relevant. Arbeidsgruppen arbeider i første omgang fram til 31.12.2023, men kan forlenges ved behov.

Arbeidsgruppen rapporterer til arbeidsutvalget.

---

¹ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-04-01-15>

² <https://www.regjeringen.no/no/tema/forskning/innsiktsartikler/langtidsplanen-for-forskning-og-hoyere-utdanning-2023-2032/id2929453/>

Ferdige forslag fra arbeidsgruppen overleveres arbeidsutvalget for videre behandling.»

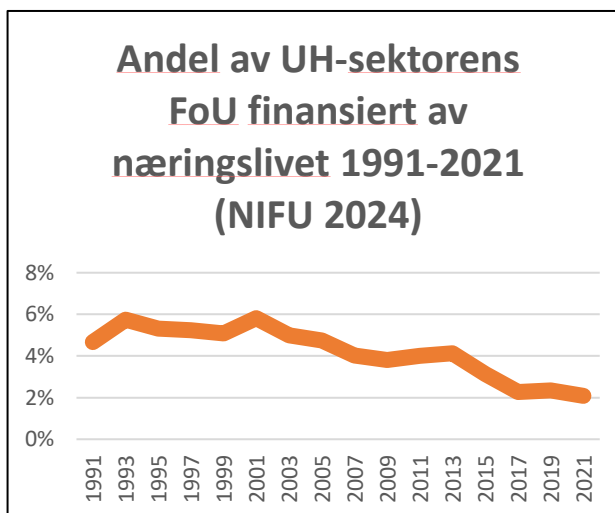
Arbeidsgruppen har tidligere utarbeidet forslag til pkt. 1 i mandatet som ble oversendt UHR-innovasjon ved Nils Magne Killingberg 07.11.23. Under følger arbeidsgruppens forslag til pkt. 2 og 3 i mandatet. Fristen for levering av innspill ble i samråd med UHR flyttet til 10. mars 2024.

STATUS OG UTFORDRINGSBILDET

I 2022 ble 29,1 milliarder NOK brukt på forskning- og utvikling i Universitet- og høyskolesektoren (UH-sektoren)³.

Ifølge NIFU (2022)⁴ strever forsknings- og utdanningsinstitusjonene (FoU-institusjonene) med å «integre kommersialisering på en god måte i sin overordnede virksomhet». Hvide og Jones (2018) viser et fall på 50 pst. i antall patenter og oppstartsselskaper i Norge etter fjerningen av lærerunntaket⁵. Årene etter endringen viser et klart fall, men det mangler forskning av nyere dato som viser hvordan det har endret seg de siste ti årene.

Imidlertid foregår det en del direkt samarbeid mellom forskere i UH-sektoren med de store næringslivsaktørene, men tall viser at omfanget har falt kraftig de siste årene. Andelen av UH-sektorens FoU som ble finansiert av næringslivet har blitt redusert fra litt under 6 pst. i 2001 til rett over 2 pst. i 2021 (NIFU 2024)⁶, se figur til høyre.

Studier viser videre en stor avstand mellom næringslivet og akademien i Norge, og at kun 30 pst. av forskerne opplever at eget forskningsarbeid er næringsrelevant (NIFU 2024)⁶. Flere rapporter viser at det er store forskjeller mellom kulturen og tankesettet i akademien og næringslivet, og at det norske økosystemet for samspill mellom akademien og næringsliv er lite utviklet (Menon 2018⁷, NIFU 2022⁴). Videre hevder OECD (2017) at Norge ikke har tilfredsstillende mekanismer for å insentivere kunnskapsutveksling i universitetssektoren⁸.

Overnevnte har ført til et behov for et tettere samarbeid mellom akademien og næringsliv⁹ gjennom integrasjon av virkemidler og tiltak for et helhetlig system for kunnskapsspredning og kommersialisering av forskning. Det er viktig å utvikle en samlet verdikjede fra idéstadiet i grunnforskning, til kunnskapsspredning, markedsintroduksjon og skalering bestående av et innovasjonsøkosystem (som bl.a. TTO, næringsklynger,

³ <https://www.ssb.no/teknologi-og-innovasjon/forskning-og-innovasjon-i-naeringslivet/statistikk/forskning-og-utvikling-i-universitets-og-hogskolesektoren>

⁴ <https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmli/bitstream/handle/11250/2975758/NIFUrapport2022-4.pdf?sequence=6>

⁵ Hvide, H og B. Jones (2018): University Innovation and the Professor's Privilege. American Economic Review, Vol 108 (7) July Issue

⁶ www.ssb.no

⁷ <https://www.menon.no/publication/insentiver-kommersialisering-forskning/>

⁸ https://www.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/oecd-reviews-of-innovation-policy-norway-2017_9789264277960-en

⁹ <https://www.khrono.no/vi-kan-takke-forskningen-for-alt/835441>

akseleratorer, inkubatorer, små- og mellomstore bedrifter og industri) som gjøres gjensidig avhengig av hverandre.

Arbeidsgruppen mener behovet for endring gjør seg særlig gjeldende i en «verden preget av komplekse og tverrgående samfunnsutfordringer» (NHO 2023)¹⁰, og grunnet den pågående dreiningen av virkemiddelapparatet mot overordnede mål som skal løse sentrale samfunnsproblemer.

«Vi må faktisk jobbe mer sammen for å løse samfunnets store utfordringer.»

(Ole Erik Almlid, direktør NHO 2023)⁹.

VIDEREUTVIKLING AV DAGENS VIRKEMIDLER FOR KOMMERSIALISERING

Basert på de overnevnte status og utfordringer, foreslår arbeidsgruppen følgende videreutvikling:

1) **Bør organiseringen av de politiske virkemidlene endres på systemnivå?**

Arbeidsgruppen foreslår at det utarbeides overordnede nasjonale mål som forener virkemidler på tvers av aktørene i systemet, og som synliggjør hvordan sektorene og institusjonene sammen skal bidra til å løfte det forsknings- og innovasjonspolitiske feltet. Arbeidsgruppen mener at en tydelig overordnet styring av virkemidlene vil bidra til en tettere faglig integrasjon mellom akademisk og næringslivet.

Feltet trenger fortsatt oppmerksomhet, noe en eksempelvis har erfart fra dagens satsing på Helsenæringen, hvor de to departementene Helse og omsorgsdepartementet (HOD) og Nærings- og fiskeridepartementet (NFD), er aktivt involvert¹¹. Veikartet favner i tillegg flere departementer enn HOD og NFD, og et bredt spekter av virkemidler og aktører, men sier lite om hvordan aktørene og virkemidlene skal virke sammen i veien fra idé til verdiskaping for at resultatene skal oppnås.

Arbeidsgruppen mener at endringen krever bred forankring i styrende departementer, og at en viktig forutsetning vil være å vurdere hvordan en kan arbeide på tvers.

2) **Hvilken effekt har fjerningen av lærerunntaket hatt for samfunnet?**

Da arbeidstakeroppfinnelsesloven¹² ble endret i 2003, var hensikten å skape mer innovasjon ut av forskningen.

Menon (2018)⁷ har sett nærmere på effekten av fjerningen av lærerunntaket og tilsvarende reformer. I 1980 endret USA lovgivningen gjennom den såkalte Bayh-Dole Act. Loven ga universitetene i USA rettighetene til universitetsbaserte oppfinnelser. Menon (2018) viser til en rekke rapporter som har sett på effektene av Bayh-Dole på patentering, patentkvalitet og entreprenørskap. Selv om amerikanske universiteters patenteringsfrekvens var nærmere fem ganger større i 1999 enn i 1980 er det, ifølge Menon (2018)⁷, «lite som tyder på at Bayh-Dole skapte et skift i trenden for innovasjon» (s. 59).

---

¹⁰ <https://www.nho.no/tema/kompetanse-og-utdanning/artikler/norge-bor-vrake-sektorprinsippet-for-a-gire-opp-den-strategiske-forskningsinnsatsen/>

¹¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/veikart-helsenaring/id2991874/>

¹² <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1970-04-17-21>

Amerikanske universiteters tilsynelatende suksess, ble registrert av europeiske politikere og byråkrater. Mange land, deriblant Norge, kopierte dermed amerikanernes lovendring og innførte tilsvarende med mål om å skape større interesse for og resultater av kommersialisering i UH-sektoren. Før reformen hadde forskerne fulle rettigheter til innovasjoner, inkludert eventuelle inntekter. Etter fjerning av lærerunntaket ble universitetenes andel av inntekter bestemt forvaltet av TTOer.

Reformen knyttet til fjerning av lærerunntaket hadde som mål å øke innovasjon og kommersialisering fra universitetene. I tiden etter innføringen er det gjort en rekke studier av effekten av bortfallet av lærerunntaket. Studiene viser en unison negativ effekt av reformen på kommersialisering og innovasjon (Menon 2018)⁷. Tyske studier viser en reduksjon av patenteringsvirksomhet på rundt 17 pst., og en dansk evaluering viser nedgang på 15 pst. mot en svensk kontrollgruppe. En norsk studie viser nedgang i både patentering og oppstartvirksomhet på rundt 50 pst.⁵.

«Interessant nok har det i etterkant blitt vist av Lissoni med flere (2008) at det faktiske grunnlaget for reformene som ledet til bortfallet av lærerunntaket, altså at USA gjorde det betydelig bedre enn Europa på kommersialisering, dels var feil. Grunnen er at det i Europa har vært mer vanlig å patentere gjennom næringslivet, noe som gjør at tall for patentering fra europeiske universitet fra 80- og 90-tallet var kunstig lave.» (Menon 2018, s. 61)⁷.

Kapitalutvalget (NOU 2018: 5) påpeker at opphevingen av lærerunntaket «ikke ser ut til å ha styrket etableringen av nye selskaper eller gitt større inntekter til universiteter og høyskoler. Det synes heller ikke som at opphevingen har bidratt til vesentlig økt kontakt og utveksling mellom akademia og næringslivet. Utvalget uttrykker derfor bekymring for at lovendringen ikke ser ut til å virke etter hensikten» (s. 122)¹³.

Arbeidsgruppen mener departementene bør gjøre en tilsvarende analyse⁵ basert på norske registerdata for arbeidere, selskaper og patenter for de siste ti årene, og vurdere om læreunntaket fortsatt kan ha hatt en negativ effekt på omfanget av kommersialiseringsresultater.

3) Hvilke overordnede mål og støttefunksjoner bør teknologioverføringskontorene (TTO) ha?

NIFU (2022)⁴ viser at dagens eier- og styringsform av TTOene ikke nødvendigvis bidrar til mer kommersialisering fra UH-sektoren. NIFU (2022)⁴ omtaler flere fremtidige modeller som ikke vil bli diskutert videre i denne rapport.

Arbeidsgruppa ser at TTOenes rolle har blitt utfordret gjennom en ny innretning av Forny-programmets tidlige fase teknologioverføringsmidler, i tillegg til reduksjonen av finansieringen til kommersialisering. I perioden 2023-2024 skal mange institusjoner (UH-sektoren, helseforetakene og instituttsektoren) finne en "nye" måte å arbeide med feltet.

Samtidig må den nye innretningen av FORNY-programmet, innrettes på en slik måte at akademia, TTOene og øvrige økosystem samarbeider om at mer kunnskap fra forskningen blir tatt i bruk til det beste for samfunnet. Arbeidsgruppen anbefaler at FORNY-programmet operere med en mye større økonomisk ramme, hvis en skal opprettholde eller oppnå en høyere grad av kommersialisering.

---

¹³<https://www.regjeringen.no/contentassets/62f6dd4e0274432da6475e53f4b14d44/no/pdfs/nou201820180005000dddpdfs.pdf>

TTOene har en spesialkunnskap knyttet til kommersialisering av forskningsresultater som er bygget opp over mange år, og som i liten grad finnes innenfor institusjonene. Flere aktører i UH-sektoren har heller ikke et formelt samarbeid med en TTO, og liknende utfordringer gjelder for disse.

TTOene vil for mange aktører i UH-sektoren, i overskuelig fremtid, fremstå som en sentral aktør for kommersialisering fra forskningen.

Da eksterne TTOene ble etablert i perioden fra 2004-2018 (etter føringer fra Norges Forskningsråd), var hensikten å skape mer innovasjon ut av forskningen. Arbeidsgruppen mener at myndighetene bør tydeliggjøre de overordnede sektorpolitiske målene for TTOene. Styrende departementer bør utarbeide tydelige nasjonale retningslinjer for UH-sektoren når det gjelder habilitet og prinsipper for den statlige eierstyringen overfor TTOene.

NYE VIRKEMIDLER FOR KUNNSKAPSOVERFØRING OG KUNNSKAPSSPREDNING

Arbeidsgruppen ønsker å understreke at det overordnede målet med investering i forskning og innovasjon må være å maksimere den sosiale og økonomiske verdien for Norge. Forskning må bli en drivkraft som møter samfunnsutfordringer og levere løsninger for den grønne og digitale omstillingen¹⁴. Målet må være å øke den samfunnsøkonomiske gevinsten¹⁵, tilgangen og bruken av forskningsresultater i samfunnet generelt.

Arbeidsgruppen mener at prosessen med å skape økt sosial og økonomisk verdi fra kunnskap skjer ved å koble sammen ulike tverrfaglige forskningsområder og sektorer og overføre innsikt, kunnskap og forskningsresultater til bærekraftige produkter, tjenester, løsninger og kunnskapsbasert politikk som gagnar samfunnet.

Arbeidsgruppen mener at overføring av kunnskap består av både teknologiske og ikke-teknologiske løsninger som kan gi fordeler for samfunnet som helhet¹⁴. Det krever deltakelse fra alle aktører i forsknings- og innovasjonsøkosystemet, inkludert brukere, innbyggere og beslutningstakere. Arbeidsgruppen mener at tverrfaglige samarbeid er sentralt, ikke bare innenfor tradisjonelle overføringsaktiviteter, men også ved involvering av samfunnsvitenskap, humaniora og kunst. I tillegg bør de sees på sammenhengen mellom økonomisk, miljømessig og sosial verdiskaping.

Arbeidsgruppens forslag, til videreutviklede og nye virkemidler, skal derfor bidra til et skifte som fremmer vesentlig mer samskaping blant aktørene slik at verdiskapingen av forsknings- og innovasjonsresultater til nytte for samfunnet øker¹⁵:

1) Arbeidsgruppen foreslår at det nedsettes en tverrdepartemental gruppe som skal identifisere overordnede mål for forskningen med tilhørende nye politiske virkemidler.

Hensikten er å bidra til en stabil langtidsfinansiering av UH- og instituttsektoren, og dermed samfunnsrelevant forskning som bidrar til økt innovasjonskraft i Norge.

Arbeidsgruppen foreslår at den offentlige veksten i FoUI-budsjettene blir lovfestet, og at næringslivet også forplikter seg til å investere mer i forskning. Virkemidlene må organiseres på en slik måte at de gagnar både forskningsgruppene, institusjonene og næringslivet. Arbeidsgruppen foreslår at det bør etableres egne virkemidler som bevilger tilskudd til å bygge et innovasjonsøkosystem rundt aktørene.

¹⁴ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-area/industrial-research-and-innovation/eu-valorisation-policy/knowledge-valorisation-platform_en

¹⁵ <https://www.regjeringen.no/contentassets/ef2418d9076e4423ab5908689da67700/no/pdfs/nou201520150001000dddpdfs.pdf>

2) Arbeidsgruppen tror at en felles tenkning rundt sektorens bidrag til teknologi- og kunnskapsoverføring, vil legge et godt grunnlag for et tettere samspill.

Arbeidet med NOR-CAM¹⁶ og de ulike institusjonenes særegne tilpasninger og implementering av rammeverket, kan ha betydning for motivasjonen og kapasiteten til forskere og akademia for samarbeid og innovasjonsarbeid.

I en «rapport for arbeidsgruppen om merittering og kompetanseutvikling»¹⁷, er det gitt råd og anbefalinger til hvilken kompetanse, utover forsknings- og undervisningskompetanse, en bør vurdere ved ansettelser og opprykk. Arbeidsgruppen mener at dersom flere institusjoner har denne tekningen til grunn, vil grunnlaget være lagt for å videreutvikle samspillet mellom akademia og næringslivet.

3) Arbeidsgruppen foreslår at det etableres flere stimuleringsordninger for oppbygging av kompetanse, kultur og kapasitet for kunnskapsspredning.

Per i dag eksisterer det lite samlet erfaring om hvordan slik overføring skjer, og hvordan dette bør gjennomføres mest mulig effektivt i Norge.

Arbeidsgruppen foreslår at det etableres virkemidler hvor målet er å lette flyten av kunnskap og talenter fra akademia inn i bedrifter, og gjøre det meritterende for forskere å arbeide i private eller offentlige virksomheter for en kortere eller lengre periode¹⁸. Arbeidsgruppen foreslår at en ser på økonomiske insentiver som bidrar til økt mobilitet mellom sektorene.

Arbeidsgruppen foreslår at det etableres virkemidler hvor målet er å utvikle en profesjonell kunnskapsoverføring- og spredningsaktivitet i UH-sektoren¹⁹. Arbeidsgruppen foreslår at det etableres egne opplæringsprogram og kurs for fagpersoner ved interne innovasjonsstøtteenheter eller andre eksterne eller interne overføringsenheter.

Arbeidsgruppen foreslår at det etableres virkemidler hvor målet er å stimulere til en systematisk oppbygging av innovasjonskompetanse og kultur i UH-sektoren²⁰. Arbeidsgruppen foreslår at det kan bygges opp enheter inspirert av *Veksthuset for verdiskaping*²¹.

4) Arbeidsgruppen foreslår at det etableres nye finansieringsmekanismer for innovasjon.

Arbeidsgruppen foreslår at en fast prosentsats av overskudd fra statlige selskaper settes av til et fond for innovasjon med sikte på at kunnskap basert på forskning kommer samfunnet til gode. Fondet skal gå til omstilling og initiativ som skal bidra til at ny kunnskap tas i bruk. Forutsetningen er at midler til forskning og innovasjon økes betydelig utover dagens nivå. Avkastning av fondet kanaliseres til eksisterende aktører som Forskningsrådet og Innovasjon Norge.

¹⁶ <https://www.uhr.no/temasider/karrierepolitikk-og-merittering/nor-cam-veileder-for-vurdering-i-akademiske-karriereop/>

¹⁷ «Rapport for arbeidsgruppen om merittering og kompetanseutvikling», UHR Innovasjon, Juni 2023: 10.

¹⁸ <https://projects.research-and-innovation.ec.europa.eu/en/research-area/industrial-research-and-innovation/eu-valorisation-policy/knowledge-valorisation-platform/repository/industrial-phd-programme-austria>

¹⁹ <https://www.uiin.org/>

²⁰ <https://projects.research-and-innovation.ec.europa.eu/en/research-area/industrial-research-and-innovation/eu-valorisation-policy/knowledge-valorisation-platform/repository/sciencepreneurr-courses-and-impactnova-sessions-raising-awareness-knowledge-valorisation>

²¹ <https://www.uio.no/forskning/tverrfak/veksthuset-for-verdiskaping/>

Arbeidsgruppen forslår at det gjøres en gjennomgang av Norges Forskningsråd (NFR) sine virkemidler, slik at programmene i større grad utløser potensialet for innovasjon og gründerskap fra forskning i kunnskapsmiljøene¹⁵.

Arbeidsgruppen mener at det bør etableres et nytt virkemiddel rettet mot forskere som allerede har mottatt støtte til et forskningsprosjekt, og som ønsker å videre utforske det kommersielle eller samfunnsmessige potensialet i arbeidet sitt. Ordningen skal være basert på modell fra Horisont Europa, «Proof of Concept» (PoC)²² og anbefalinger fra NIFU (2015)²³. Målet med virkemiddelet er å løfte tidligere finansierte ideer videre fra banebrytende forskning mot innovasjon.

INSTITUSJONENS ARBEID MED KUNNSKAP, KAPASITET OG KULTUR

Å skape en kultur for kvalitet og innovasjon er et viktig institusjonelt grep for å legge til rette for at foreslåtte virkemidler kan komme sektoren og samfunnet til gode. Kultur handler om felles ideer, verdier, holdninger, regler, vaner og tradisjoner.

Arbeidsgruppa mener at en *god innovasjonskultur er en kultur som kjennetegnes av både nysgjerrighet, mot og åpenhet der lederne i organisasjonen sammen med sine medarbeidere ser fremover, tåler å stå i usikkerhet, eksperimenterer, lære av feil og lære av hverandre.*²⁴

Arbeidsgruppen anbefaler at institusjonene gjør følgende:

1) Bygger opp intern kunnskap, kultur og kapasitet innenfor innovasjon og kunnskapsoverføring.

- Arbeidsgruppen mener at institusjonene bør bygge opp intern innovasjonsstøtte hvor hovedmål er å utvikle kunnskap og kompetanse²⁵ om samspill med næringslivet og omverdenen, spredning av kunnskap, og hva som ligger i en kultur for teknologi- og kunnskapsoverføring, innovasjon og entreprenørskap²⁶.
- Arbeidsgruppen mener at økt overordnet styring, eierskap og kunnskap i beslutningslinjen ved UH-institusjonene er viktig for å ta mer kunnskap i bruk og støtte opp den enkelte forskere. UH-institusjonenes politikk for immaterielle rettigheter må endres, og tredelingsmodellen må utfordres og en større andel må gå til oppfinneren²⁷. Arbeidsgruppen mener institusjonene bør vurderes å utvikle egne KPIer (mål) og indikatorer for innovasjon, og utarbeide egen politikk for kunnskapsoverføring- og spredning
- Arbeidsgruppen mener det må iverksettes felles rammebetingelser og regelverk for habilitet, interessekonflikt, avtaleverk, samarbeid mellom næringslivet og academia.
- Arbeidsgruppen mener institusjonene må samarbeide mer med aktører i innovasjonsøkosystemet.

²² <https://erc.europa.eu/apply-grant/proof-concept>

²³ <https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/bitstream/handle/11250/297128/NIFUrapport2015-18.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

²⁴ <https://www.ks.no/fagomrader/innovasjon/>

²⁵ Huelsbeck mfl. 2013; Clarysse mfl. 2011; Derrick 2015; Kha demi mfl. 2015; Medina-Molotla mfl. 2017; Urban 2019 i NIFU 2022⁴.

²⁶ <https://projects.research-and-innovation.ec.europa.eu/en/research-area/industrial-research-and-innovation/eu-valorisation-policy/knowledge-valorisation-platform/repository/boosting-inclusive-valorisation-new-ideas-uppsala-university-innovation>

²⁷ Halilem, N. med fler (2017): "To Own, or not to Own?" A multilevel analysis of intellectual property right policies on academic entrepreneurship, Research Policy, Volume 46 (8), Pages 1479-1489.

UiO-modellen – Veksthuset for verdiskaping

Veksthuset for verdiskaping er Universitetet i Oslos interne enhet for innovasjon, og skal bidra til en sterkere innovasjonskultur ved universitetet. Enheten er et samarbeid mellom Det medisinske fakultet og Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet. Målet til enheten er at mer kunnskap fra forskningen blir tatt i bruk. Veksthuset hjelper forskere og studenter med å modne ideer i tidlig fase. Enheten tilbyr skreddersydd veiledning, såkornmidler, møteplasser, kurs, seminar, internship for studenter, mentorprogram med mer til forskere ved hele universitetet.

Veksthuset skal ha en åpen dør for forskere og studenter; ledere og administrativt ansatte som støtter innovative forskere; samt eksisterende og nye eksterne samarbeidspartnere. Enheten samarbeider tett med instituttene ved Universitetet i Oslo og universitetssykehusene samt med teknologioverføringskontor, næringsklynger, inkubatorer og næringsliv i innovasjonsøkosystem.

NTNU-modellen – Endring i IPR forvaltningen

NTNU har gode erfaringer med endringen i IPR forvaltningen ved universitetet. Tidligere har NTNU TTO hatt en generell fullmakt til å forvalte NTNUs IPR i forhold til kommersialisering av forskning. Denne fullmakten er nå plassert i linjen slik at det er dekan eller den dekan bemyndiger (vanligvis instituttleder) som har dette ansvaret og må godkjenne både iverksettelsen av et kommersialiseringsprosjekt hos NTNU eller NTNU TTO og er den som nå har fullmakt til å signere lisensavtaler til industrien.

Tidligere kunne NTNU TTO gjøre dette alene på vegne av NTNU. Endringen har medført en betydelig større bevissthet i fagmiljøene rundt kommersialisering av forskning og samtidig en bedre og tettere kontakt mellom NTNU TTO og fagmiljøene.

Som resultat av denne bevisstgjøringen ser NTNU en større innmelding av ideer til kommersialisering av forskning enn tidligere.

---

2) Åpne dørene ut mot omverdenen, næringslivet og offentlig sektor.

- Arbeidsgruppen mener det må utvikles ny felles forskningsinfrastruktur, og åpne eksisterende fasiliteter for bruk av eksterne aktører.
- Arbeidsgruppen mener det må etableres aktiviteter hvor SMB kan spørre universitetet om forskning og hvor UH-sektoren bistår, og det må etableres gode modeller for langsiktig samarbeid med næringslivet.
- Arbeidsgruppen mener institusjonene må insentivere for mobilitet mellom næringsliv og forskningen, f.eks. gjennom permisjon²⁸. Arbeidsgruppen mener institusjonene må gjøre innovasjon og

---

²⁸ Sandberg med fler (2014): Changing the academic culture: Valuing patents and commercialization toward tenure and career advancement, Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America, 11 (18) 6542-6547

kunnskapsspredning fremmende for karriereutvikling²⁹ gjennom involvering av de tillitsvalgte og lokale lønnsforhandlinger, for insentivering av innovasjonsarbeid, som uttelling på lønn i forbindelse med lokale lønnsforhandlinger. Arbeidsgruppen mener institusjonene må gjøre innovasjon og kunnskapsspredning meritterende (Rapport for arbeidsgruppen om merittering og kompetanseutvikling», UHR Innovasjon, Juni 2023: 10 og Siegel et al 2003³⁰).

OPPSUMMERING

For bedre effekt og videreutvikling av dagens virkemidler foreslår arbeidsgruppen at departementene:

- 1) Utarbeider overordnede nasjonale mål som forener departementer og virkemidler på tvers av aktørene i systemet.
- 2) Vurdere effekten fjerningen av lærerunntaket har hatt for samfunnet.
- 3) Tydeliggjøre de overordnede sektorpolitiske målene for TTOene, utarbeide nasjonale retningslinjer for UH-sektoren når det gjelder habilitet og prinsipper for den statlige eierstyringen overfor TTOene.

Arbeidsgruppens forslag til nye virkemidler skal bidra til et skifte som fremmer vesentlig mer samskaping blant aktørene slik at verdiskapingen av forsknings- og innovasjonsresultater til nytte for samfunnet øker¹⁵:

- 1) Nedsette en tverrdepartemental gruppe som identifiserer de overordnede målene for forskningen med tilhørende nye politiske virkemidler.
- 2) Utvikler en felles tenkning rundt sektorens bidrag til teknologi- og kunnskapsoverføring.
- 3) Etablerer stimuleringsordninger for oppbygging av kompetanse, kultur og kapasitet for kunnskapsspredning.
- 4) Etablerer nye finansieringsmekanismer for innovasjon.

For videre oppfølging mener arbeidsgruppen at UHR-innovasjons arbeidsutvalg må ta stilling til følgende spørsmål:

- Hva skal til for å rigge en god endringsprosess?
- Hvilke strategiske skritt skal til for å lykkes, og dermed få politisk gjennomslag for forslaget?
- Hva skal vi (UHR-innovasjon) gjøre for å bidra til endringen?

Uten en tydelig bevissthet rundt endringsprosessen, strategi og UHR-innovasjons rolle i arbeidet, vil forslaget raskt fremstå som en av mange allerede eksisterende evalueringer og rapporter som er gjort på feltet de siste 15 – 20 årene.

Hensikten med rapporten var å komme med forslag til alternative virkemidler og stimuleringsordninger som kan støtte UH-institusjonenes arbeid med kommersialisering og kunnskapsoverføring, samt gi forslag til hvordan sektoren kan løfte kultur, kapasitet og kompetanse for kommersialisering og kunnskapsoverføring internt på institusjonene. Arbeidsgruppen takker for muligheten til å presentere sine forslag, og ser frem til fortsettelsen.

²⁹ Lach, S., og M. Schankerman (2008): "Incentives and Invention in Universities." *Rand Journal of Economics* 39 (2): 403–433.

³⁰ Siegel et al (2003): Commercial knowledge transfers from universities to firms: improving the effectiveness of university–industry collaboration, *The Journal of High Technology Management Research*, 14, Issue 1, 111-133